

Právne novinky

Prehľad dôležitých legislatívnych zmien
na Slovensku a v Českej republike

Marec 2023

Slovensko

- Preverovanie zahraničných investícií
- Právne novinky v skratke

Česká republika

- Vývoj zastropování cen energií pro velké podniky
- Novela spotřebitelského práva
- Legislativní změny v oblasti obnovitelných zdrojů energie
- Právní novinky ve zkratce

Preverovanie zahraničných investícií – nové povinnosti od 1. 3. 2023

Slovenská republika ako jedna z posledných v regióne prijala zákon o preverovaní zahraničných investícií, ktorým zavádza komplexný mechanizmus preverovania zahraničných investícií z dôvodu ochrany bezpečnosti a verejného poriadku na základe nariadenia (EÚ) 2019/452.

Preverovaniu podliehajú zahraničné investície, pri ktorých zahraničný investor z tretích štátov mimo EÚ priamo alebo nepriamo nadobúda cieľovú osobu alebo jej časť, vykonáva účinnú účasť v cieľovej osobe alebo ju zvyšuje, vykonáva kontrolu v cieľovej osobe alebo nadobúda vlastnícke právo, alebo iné právo k podstatným aktívam cieľovej osoby.

Povinnému prevereniu budú podliehať tzv. kritické zahraničné investície. Jedná sa o investície v oblastiach výroby, výskumu, vývoja alebo údržby vojenskej technológie alebo vojenského materiálu, výrobkov s dvojakým využitím (dual-use), biotechnológií, bezpečnostnej oblasti, vydavateľov periodickej publikácie atď. Pri kritickej zahraničnej investícii je potrebné podať žiadosť o preverenie pred jej uskutočnením a nesmie sa uskutočniť do vydania rozhodnutia o jej povolení.

Pri nekritických zahraničných investíciách je možné požiadať o preverenie dobrovoľne. Motiváciou dobrovoľných žiadostí o preverenie by mala byť určitá právna istota, nakoľko opätovné začatie konania o preverení investície s rovnakými parametrami v budúcnosti z úradnej moci v zásade až na špecifické výnimky nie je prípustné.

Pri transakciách s medzinárodným prvkom z tretieho štátu bude potrebné vždy podrobne skúmať, či nepodliehajú povinnému preverovaniu, resp. zvážiť žiadosť o dobrovoľné preverenie.

Petra Marková | Counsel

V skratke

Zvýšenie minimálneho mzdového zvýhodnenia zamestnancov od 1. 6. 2023

Minimálne mzdové zvýhodnenie zamestnancov bude od 1. 6. 2023 opäť určované podľa režimu spred roka 2020, a to nasledovne:

- práca v sobotu – 50 % minimálnej mzdy
- práca v nedeľu – 100 % minimálnej mzdy
- nočná práca – 40 % minimálnej mzdy.

Filip Kozoň | Koncipient

Zvýšenie súm stravného pri pracovných cestách od 1. 1. 2023

Od začiatku roka 2023 sa zvýšili sumy stravného pri pracovných cestách zamestnancov. Výška stravného závisí od dĺžky pracovnej cesty nasledovne:

- 6,80 eur v trvaní cesty 5 až 12 hodín,
- 10,10 eur nad 12 hodín do 18 hodín a
- 15,30 eur ak cesta trvá viac ako 18 hodín.

Ján Macej | Advokát

Odvod z nadmerných príjmov z predaja elektriny

Výrobcovia elektriny z inframarginálnych zdrojov (OZE, jadrová energia, hnedé uhlie), resp. s nimi prepojené osoby, ktoré dodávajú elektrinu vyrobenú výrobcom na veľkoobchodný trh, sú povinní podať oznámenie a zaplatiť odvod z nadmerných príjmov prvýkrát za mesiac február 2023, a to najneskôr do 25. 3. 2023. Odvod predstavuje 90 % nadmerného príjmu, pričom nadmerným príjmom sa rozumie kladný rozdiel medzi trhovým príjmom a stropom trhového príjmu.

Sylvia Berová | Advokátka

Certifikátom pre e-podpis na čipoch OP vydaných do 20. 6. 2021 uplynula 31. 12. 2022 platnosť

Certifikátom uloženým na čipoch OP vydaných do 20. 6. 2021 skončila 31. 12. 2022 platnosť. V prechodnom období do 30. 6. 2023 je možné vybrané úkony (autorizácia elektronických dokumentov na portáli Finančnej správy, colných vyhlásení, ...) realizovať cez alternatívu – zdokonalený elektronický podpis.

Soňa Petrovičová | Advokátka

Informačná povinnosť pri vyslaní

Aj vyslaní zamestnanci majú právo na predvídateľné a transparentné pracovné podmienky. Doplnený § 54b Zákonníka práce vymedzuje rozsah oznamovacej povinnosti zamestnávateľa, ako aj výnimku pre prípad, ak doba vyslania nepresiahne 4 po sebe nasledujúce týždne.

Jana Sapáková | Counsel

Energodotácie na Slovensku

Ministerstvo hospodárstva reagovalo na zvýšené ceny elektriny, okrem iného aj tým, že podnikateľom v roku 2022 kompenzovalo vysoké ceny energií, ktoré prevyšovali určené cenové stropy. Podmienky kompenzácie však boli nastavené tak, že mnoho subjektov dotáciu nedostalo. V praxi sa často dostávali do týchto situácií podnikatelia v prenajatých obchodných priestoroch. Rovnaké kompenzácie s rovnakými podmienkami sú plánované aj na rok 2023.

Ján Ščerba | Koncipient

Mzda alebo náhrada mzdy pri výkone dobrovoľníckej činnosti

NR SR prijala novelu zákona o dobrovoľníctve, ktorou sa menia aj ustanovenia Zákonníka práce. Od 1. 3. 2023 sa zamestnávateľa budú môcť so zamestnancami dohodnúť na vyplatení mzdy alebo náhrady mzdy počas pracovného voľna poskytnutého na účel dobrovoľníckej činnosti.

Paulína Šlauková | Koncipientka

Je výkopová zemina odpadom?

Súdny dvor EÚ vo svojom rozhodnutí Porr Bau GmbH vyhodnotil, že výkopová zemina môže byť pri dodržaní špecifických podmienok kvalifikovaná ako vedľajší produkt, na ktorý sa nevzťahuje odpadový režim, resp. môže dosiahnuť stav konca odpadov. Výkopová zemina použitá v mieste jej vzniku tiež nie je odpadom.

Annamária Tóthová | Partnerka

Vývoj zastropování cen energií pro velké podniky

Ačkoliv stále probíhají vyjednávání ohledně způsobu zastropování cen elektřiny a plynu, a to jak na národní úrovni, tak i EU, Vláda ČR již vydala očekávanou novelu upřesňující zastropování cen energií pro velké podniky.

Dle dosavadního Dočasného rámce EU jsou totiž velké podniky limitovány co do výše podpory, kterou mohou v rámci Evropského hospodářského prostoru získat. Tento limit není časově omezený, uplatní se na veškerou podporu vydanou jednotlivými členskými státy ve spojitosti s ruskou agresí na Ukrajině. Nastavený mechanismus výpočtu limitů však naráží na problematické ověřování schválené podpory velkým podnikům jednotlivými státy. Zmíněná novela tak v zásadě předbíhá pravděpodobnou budoucí úpravu Dočasného rámce EU a zavádí vnitrostátní limity, které se budou aplikovat pouze na podniky v rámci České republiky.

Nejnižší limit byl vládou stanovený ve výši 2 mil. eur. Nicméně v případě vysokých způsobilých nákladů na dodávky energie může být i několikanásobně vyšší.

Velké podniky mají nově povinnost každé čtvrtletí reportovat výši majetkového prospěchu (tzn. výši podpory přesahující příslušné limity) Ministerstvu průmyslu a obchodu.

Překročení tohoto limitu během čtvrtletí však není porušením, nicméně podnik je povinen odvést nadměrný majetkový prospěch zpět do státního rozpočtu.

David Němeček | Advokát

Novela spotřebitelského práva

V lednu 2023 došlo k významné novelizaci spotřebitelského práva, která na jedné straně rozšířila práva spotřebitelů, na druhé straně obchodníkům přinesla řadu nových povinností.

Nejdiskutovanější novinkou je informační povinnost prodávajícího týkající se poskytovaných slev. Uvádí-li prodávající, že na zboží poskytuje slevu, musí nově spotřebitele seznámit i s nejnižší cenou, za kterou výrobek prodával v době 30 dnů před poskytnutím slevy. Opatření má zamezit tomu, aby byli spotřebitelé klamavě lákáni na fiktivně vytvářené slevy.

Další důležitá změna se týká odpovědnosti za vady. Ze zákona podnikatel odpovídá pouze za vady zboží, které existovaly již při převzetí zboží spotřebitelem, a které se projeví do dvou let. Zároveň platí domněnka, že pokud se vada projeví v prvním roce, tak existovala již při převzetí (tato lhůta byla před novelou 6 měsíců). Po tuto dobu je na prodávajícím, aby případně prokázal, že při převzetí byla věc bezvadná.

Dochází k rozšíření seznamu nekalých obchodních praktik (mimo jiné je nově nekalou praktikou, pokud prodávající uvede na trh ve více členských státech EU zboží dvojí kvality, ledaže to je odůvodněno objektivními skutečnostmi) a poskytnutí dalších možností, jak se nekalým praktikám bránit (odstoupit od smlouvy ve lhůtě 90 dnů nebo požadovat slevu z ceny zboží). Novela také upravuje pravidla zveřejňování spotřebitelských recenzí a rozšiřuje informační povinnosti prodávajícího při uzavírání smluv po telefonu nebo elektronicky.

Novela nepřináší komplexní změnu spotřebitelského práva, ale spíše řadu dílčích změn. O to pečlivěji by měli podnikatelé prověřit, zda všechny nové povinnosti plní a zda není třeba, aby upravili prodejní proces, obchodní podmínky nebo třeba reklamační řád.

Ondřej Beneš | Counsel

Legislativní změny v oblasti obnovitelných zdrojů energie

Dne 24. 1. 2023 vstoupil v účinnost nový zákon přezdívaný LEX OZE I. (zákon č. 19/2023 Sb.). Cílem tohoto zákona je odstranění překážek a urychlení výstavby obnovitelných zdrojů energie („OZE“).

LEX OZE I. zavádí změnu energetického zákona, podle které jsou výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů o celkovém výkonu nad 1 MW zřizovány a provozovány ve veřejném zájmu. To bude v praxi znamenat, že při povolovacích procesech budou muset příslušné úřady tento veřejný zájem brát v potaz a nebude možné, aby jen z důvodu existence jiného veřejného zájmu (u výstavby větrných a solárních elektráren například zájem na ochraně přírody a krajiny) tento jiný veřejný zájem automaticky převážil.

Další důležitou změnou je možnost provozovat OZE s výkonem do 50 kW bez licence od Energetického úřadu.

Výstavbu OZE usnadní také změna stavebního zákona, podle které se tato zařízení nově považují za veřejnou technickou infrastrukturu. Tato změna má zásadní dopad do územního plánování, protože umožňuje povolit stavbu těchto zařízení i v nezastavěném území, pokud je to v souladu s jeho charakterem, ledaže to územní plán výslovně vylučuje. Nově také odpadne povinnost mít pro stavbu malých OZE s výkonem do 50 kW územní rozhodnutí a stavební povolení, pokud jsou v souladu s územně plánovací dokumentací. U většiny těchto staveb, stejně jako u stavebních úprav nezbytných pro jejich instalaci, pokud nezasahují do nosných konstrukcí stavby a nemění se způsob užívání stavby, nebude třeba ani ohlášení stavebnímu úřadu. Výjimku tvoří hlavně stavby ve zvláště chráněných územích, památkových rezervacích a památkových zónách, u kterých povinnost ohlášení zůstane.

Vít Inquort | Koncipient

Ve zkratce

Nepřípustná dohoda o neplaceném volnu

Nejvyšší soud rozhodl, že pokud zaměstnavatel není schopen přidělovat zaměstnanci práci kvůli překážce na své straně (např. restrikce během pandemie), musí postupovat podle zákoníku práce a vyplácet náhradu mzdy. Není přípustné místo toho uzavřít dohodu o neplaceném volnu.

Ondřej Beneš | Counsel

Nový metodický pokyn GFŘ

GFŘ vydalo nový metodický pokyn č. GFŘ-D-59, týkající se praktické aplikace zákona o daních z příjmů, např. ohledně osvobození příjmů z prodeje nemovitých věcí a související změny lhůt či specifikaci podmínek k uplatnění stravenkového paušálu.

Jiří Brabec | Advokát

Zrušení práva na ustanovení právního zástupce pouze pro nemajetné

ÚS zrušil část ZA ohledně ustanovení právního zástupce "nemajetným". ČAK by měl nově ustanovit právního zástupce i těm, kteří si mohou právního zástupce dovolit, ale nemohou najít žádného, který by se dané věci chtěl ujmout. Vykonatelnost nálezu odložena k 31. 12. 2023.

Barbora Bugová | Advokátka

Návrh zákona k regulaci trhu s konopím

Připravuje se návrh zákona k regulaci trhu s konopím, který by měl umožnit samopěstování a vznik konopných klubů. Zákon by měl dále stanovit model licencovaných výrobců, distributorů a prodejců. Předložení návrhu zákona se očekává do konce března 2023.

Barbora Bugová | Advokátka

Dohoda o započtení před zahájením insolvenčního řízení (NS 29 ICdo 127/2020)

Dohoda, kterou si dlužník s věřitelem před zahájením insolvenčního řízení na majetek dlužníka započtli své vzájemné pohledávky, sama o sobě není právním jednáním bez přiměřeného protiplnění a zpravidla nepůjde ani o právní jednání neúčinné ve smyslu insolvenčního zákona.

Tomáš Jelínek | Senior advokát

Vyloučení internetových prodejů zboží z charakteru prodeje podle zákona o prodejní době NSS (7 As 229/2020)

U zboží zakoupeného v internetovém obchodě nelze jeho pouhé vydání (případně platby) v provozovně považovat za prodej v maloobchodě ve smyslu zákona o prodejní době v maloobchodě, neboť rozhodující fáze prodeje (uzavření smlouvy) se neuskutečnila v provozovně, nýbrž na internetových stránkách.

Petra Konečná | Counsel

Další milostivé léto

Vláda ČR chystá od 1. 7. do 30. 11. 2023 další tzv. milostivé léto. Bude možné požádat o odpuštění příslušenství (penále, úroky, pokuty) daně a plateb na sociální pojištění, pokud bude dlužná platba uhrazena, a o odpuštění bagatelních nedoplatků.

Šárka Kuchařová | Avokátka

Navýšení hodnoty bodu při pracovních úrazech

S účinností od 1. 1. 2023 rozhodla vláda o zásadním navýšení hodnoty bodu v rámci bodového ohodnocení odškodňování bolesti a ztížení společenské uplatnění při pracovních úrazech nebo nemocech z povolání. Nově je hodnota bodu pohyblivá a určena jako 1 % průměrné mzdy v národním hospodářství zjištěné za 1.-3. čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího roku. Pro rok 2023 to znamená navýšení hodnoty bodu z 250 Kč na 393,06 Kč.

Radek Matouš | Partner

Nová rozhodovací praxe moderace smluvní pokuty

Nejvyšší soud se odklonil od dosavadní rozhodovací praxe o moderaci smluvní pokuty ve smyslu § 2051 občanského zákoníku. Nově se nezkoumá nepřiměřenost ujednání o smluvní pokutě, nýbrž nepřiměřenost konkrétního nároku na smluvní pokutu. Pro zjištění, zda je nárok nepřiměřený, je potřebné zkoumat, jakým způsobem a za jakých okolností nastalo porušení smluvní povinnosti utvrzené smluvní pokutou a v jaké míře se dotklo pokutou chráněných zájmů věřitele. Postup při moderaci pokuty je tedy takový, že nejprve soud zjistí, jakou funkci měla smluvní pokuta plnit. Poté se zabývá konkrétními okolnostmi v době sjednávání smluvní pokuty a v době porušení smluvní povinnosti. Když zjistí, že pokuta je vzhledem k prozkoumaným okolnostem neadekvátní, může ji snížit na přiměřenou výši.

Marek Poloni | Advokát

Sleva na sociálním pojištění pro zaměstnavatele

Od 1. 2. 2023 mohou zaměstnavatelé u některých skupin zaměstnanců (např. osoby starší 55 let, osoby pečující o dítě do 10 let věku, studenti, osoby se zdravotním postižením nebo osoby mladší 21 let) využít 5% slevu z pojistného na sociálním pojištění. Podmínkou slevy je mimo jiné pracovní nebo služební poměr s kratším úvazkem 8 až 30 hodin týdně (u osob do 21 let věku dokonce lze uplatnit pro jakýkoliv úvazek) a včasné uplatnění slevy. Slevu lze uplatnit také pouze, pokud příjem zaměstnance nepřesáhne 1,5 průměrné mzdy (v současné době 60 486 Kč) a platí i některá další omezení.

Ondřej Šudoma | Advokát

Přiměřená úroveň minimálních mezd v jednotlivých státech EU

Byla vydána nová směrnice EU, která stanoví postupy, které mají zajistit přiměřenou úroveň minimálních mezd v jednotlivých státech EU a dále mají podpořit kolektivní vyjednávání o stanovování mezd. Do českého práva by měla být směrnice promítnuta do 15. 11. 2024.

Barbora Šafaříková | Senior advokátka

Notifikační povinnost postupitele vůči dlužníkovi

I přestože § 1882 odst. 1 občanského zákoníku neobsahuje výslovný příkaz postupitele oznámit postoupení pohledávky dlužníkovi, vyplývá tato povinnost podle Nejvyššího soudu z principu ochrany dlužníka, jehož souhlas s postoupením není vyžadován (sp. zn. 20 Cdo 1911/2022).

Michal Růžička | Senior advokát

eversheds-sutherland.cz | eversheds-sutherland.sk

© Eversheds Sutherland 2023. Všechna práva vyhrazena.

Eversheds Sutherland, advokátní kancelář, s.r.o., a **Eversheds Sutherland, advokátska kancelária, s.r.o.**, je součástí Eversheds Sutherland, která celosvětově působí prostřednictvím různých samostatných právních subjektů. Úplný popis struktury a seznam kanceláří najdete na www.eversheds-sutherland.com.

Tento dokument a informace v něm uvedené mají pouze obecný informativní charakter a nejsou právní radou v konkrétní záležitosti. Eversheds Sutherland, advokátní kancelář, s.r.o. neodpovídá za jakékoli jednání učiněné na základě informací obsažených v tomto dokumentu.